

История села Чапаево.

п. Чапаево - административный центр Акжайкского района Западно-Казахстанской области. Находится в 130 км к югу от Уральска на правом берегу реки Урал. Расположение вдоль трассы Уральск-Атырау. Первоначальное название Лбищенский, был образован в конце XIX века. После реформ 1867-1868г г. земли современного Акжайкского района вошли в состав ряда волостей Калмыковского уезда а Уральской области. В 1881 году в Западном Казахстане было упразднено Оренбургское генерал-губернаторство. В это же время были уточнены границы областей, реорганизованы уезды. В Уральской области преобразованы Эмбенский и Калмыковский уезды и на их основе созданы новые - Темирский и Лбищенский. В 1904 году на основе упраздненного Калмыковского и части Уральского уездов Уральской области создан Лбищенский уезд, центром становится Лбищенск, получивший в 1899 году статус города. В 1909 году Лбищенский уезд стал самостоятельным на территории Уральской области. В его состав входили Чаганская, Скворкинская, Бударинская, Сламихинская, Глиневская станицы. В годы гражданской войны Лбищенск был местом ожесточенных сражений между отрядами Красной Армии и белоказаками. Здесь побывали М.В.Фрунзе, В.И.Чапаев, Д.Фурманов, А.Кутяков. в 1919 году в ходе ночного сражения погиб начальник 25 дивизии В.И.Чапаев на месте гибели позже поставили памятник, а в 1927 году открыт музей. 3 сентября 1928 года Президиум ВЦИК РСФСР утвердил новое районирование республики. Вместо 1 автономной области, 6 губерний, 2 округов, 31 уезда и 411 волостей в Казахстане было создано 13 округов и 180 районов. В результате в составе уральского округа был образован Лбищенский район путем объединения бывших: Лбищенский, Калмыковский части Карасамарской, Кулагинской, Тополинской волостей. Центром района стал пос. Лбищенск. В 1932 году образована Уральская область, в ее состав вошли 14 районов, среди которых и Лбищенский район с центром в пос. Лбищенск. В 1932 году Указом Президиума Верховного Совета КазССР Лбищенский район переименован в Чапаевский, а пос. Лбищенск- в пос. Чапаево. В послевоенный период в декабре 1962 года Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР в состав чапаевского района передан ликвидированный Тайпакский район, но в 1964 году Тайпакский район образован вновь. В 1971 году районный центр с. Чапаево получило статус города, но в 1990 году вновь становится селом. Процесс реформирования района продолжился в 1992 году, когда из состава была выведена левобережная территория с поселками Улента, Чапаевский, Есенсайский, Шолохова, Акжайк, Анката, сары-Умир и образован на их основе Акжайкский район. Однако в 1997 году в целях укрепления районов Акжайкский район ликвидирован, а его землим переданы Теректинскому району. В состав Чапаевского района вошла территория ликвидированного Тайпакского района, а сам район переименован в Акжайкский, центром остался поселок, а ныне поселок Чапаев. Акжайкский район- один из

крупнейших районов области и сейчас занимает площадь 25,9 тыс.км². расположен на юге центральной части области и граничит на севере (на правом берегу р. Урал) с Зеленовским, Таскалинским и (на левом берегу р. Урал) Теректинским, на востоке с Сырымским и Каратобинским, на западе с Жангалинским и Казталовским районами Западно-Казахстанской области. На юге граничит с Атырауской областью Республики Казахстан. Район известен как сельскохозяйственный с развитым земледелием и животноводством. Чапаев.

Батыс Қазақстан облысы, Ақжайық ауданының орталығы, ауыл. Облыс орталығы - Орал қаласынан оңтүстікке қарай 122 км жерде орналасқан. Чапаев арқылы Орал – Атырау автокөлік жолы және Жайық өзенімен су жолы өтеді. Ілбішіннің алғашқы атауы ХІХ ғасырдың соңында құрылды. 1867-1868 жж. реформалардан кейін. қазіргі Ақжайық ауданының жерлері Орал облысы Калмыков уезінің бірнеше болысының құрамына кірді. 1881 жылы Батыс Қазақстанда Орынбор генерал-губернаторлығы жойылып, осы уақыттарда облыстардың шекаралары нақтыланып, уездер қайта құрылды. Орал облысында Ембі және Калмыков уездері қайтадан және олардың негізінде жаңа Темір және Ілбішін ауылы құрылады. 1904 жылы таратылған Калмыков және Орал облысының Орал уезінің бөлігі негізінде Ілбішін уезі құрылып, орталығы 1899 жылы Ілбішін қала мәртебесін алады. 1909 жылы Ілбішін уезі Орал облысының аумағында дербес болды. Оның құрамына Шаған, Скворкин, Бударин, Сламихин, Глиневская станциялары кірді. Азаматтық соғыс жылдарында Ілбішін Қызыл Әскер және ақ жазалау отрядтары арасындағы көптеген шайқастың орны болды. Мұнда М. В. Фрунзе, В. И. Чапаев, Д. Фурманов, А. Кутяков болған. 1919 жылы түнгі шайқас барысында 25 дивизияның басшысы В. И. Чапаев қаза тапты. 1927 жылы мұражай ашылып, қазіргі уақытта сол орынға ескерткіш орнатылды РСФСР ВЦИК Президиумы 1928 жылдың 3 қыркүйегі республиканың жаңа аудандастыруын бекітті. 1 автономды облыс, 6 губерния, 2 округ, 31 уезд және 411 болыстың орнына Қазақ КСР-да 13 округ және 180 аудан құрылды. Нәтижесінде Орал округінің құрамында бұрынғы Ілбішін, қалмақ бөлігі Қарасамар, Кулагин, Тополин болыстарын біріктіру жолымен Ілбішін ауданы құрылды. Аудан орталығы Ілбішін ауылы болып өзгертіледі. 1932 жылы Батыс Қазақстан облысы құрылып, оның құрамына 14 аудан кірді және орталығы Лбищенск кенті болды. 1932 жылы ҚазКСР Жоғарғы Кеңесі Президиумының Жарлығымен Ілбішін ауданы Чапаев, ал Ілбішін кенті - Чапаев ауылы деп аталды. Соғыстан кейінгі кезеңде 1962 жылдың желтоқсанында Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесі Президиумының Жарлығымен Чапаев ауданының құрамына - таратылған Тайпақ ауданы берілді. Бірақ 1964 жылы Тайпақ ауданы қайта құрылады. 1971 жылы аудан орталығы болған Чапаево ауылы қала мәртебесіне иеленіп, бірақ 1990 жылы қайтадан ауыл

болады. Ауданды реформалау процесі 1992 жылы өз құрамынан Өлеңті, Чапаев, Есенсай, Шолохов, Ақжайық, Аңқаты, Сарыөмір ауылдарымен сол жағалау аумағы шығарылып, соның негізінде Ақжайық ауданы құрылды. Алайда, 1997 жылы аудандарды нығайту мақсатында Ақжайық ауданы жойылып, ал оның жері Теректі ауданына берілді. Чапаев ауданының құрамына - таратылған Тайпақ ауданының аумағы кірді. Ал ауданның өзі Ақжайық болып өзгертілді. Орталығы ауыл, яғни қазіргі Чапаев ауылы қалды. Ақжайық ауданы - облыстың ең ірі аудандарының бірі және қазіргі уақытта 25,9 мың км² аумақты алып жатыр. Ақжайық ауданы - облыстың орталық бөлігінің оңтүстігінде орналасқан және солтүстігінде (Орал өзенінің оң жағалауында) Зеленов, Тасқала және Теректі, шығысында Сырым және Қаратөбе, батысында Жаңақала және Казталов аудандарымен, оңтүстікте Қазақстан Республикасының Атырау облысымен шектеседі. Аудан егін және мал шаруашылығы дамыған шаруашылық ауылы ретінде белгілі.

Ақжайық ауданы.

Ақжайық ауданы - Батыс Қазақстан облысының орталық бөлігін алып жатыр. Аумағы – 25,2 мың шаршы км. Тұрғыны – 44700 адам (2005 ж.). 53 елді мекеннің басым бөлігі Жайық өзенін жағалай орналасқан. Орталығы – Чапаев ауылсы. Аудан құрамына 18 әкімшілік – аумақтық бөлініс – Ақжол, Ақсуат, Алмалы, Базартөбе, Базаршолан, Бударин, Алғабас, Есенсай, Жайық, Жаңабұлақ, Қабыршақты, Қарауылтөбе, Қуралысай, Мерген, Жамбыл, Сарытоғай, Тайпақ, Чапаев ауылдық округтері кіреді.

Акжайыкский район - занимает центральную часть Западно-Казахстанской области. Площадь-25,2 тыс. кв. км. Население – 44700 человек (2005 г.). Большая часть из 53 населенных пунктов находится вдоль реки Урал. Центр – село Чапаево. В состав района входят 18 административно – территориальных единиц – Акжолский, Аксуатский, Алмалинский, Базаршоланский, Бударинский, Алғабасский, Есенсайский, Жайыкский, Жанабулакский, Кабыршақтинский, Караултюбинский, Куралысайский, Мергенский, Жамбылский, Сарытогайский, Тайпакский, Чапаевский сельские округа.